

ABORDĂRI EDUCATIONALE A INTELIGENȚELOR MULTIPLE ÎN ÎNVĂȚAREA ȘCOLARĂ¹

Crenguța SIMION,
cercetător științific,

Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic
al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău, R. Moldova

crengutaciobanu@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0001-6485-5823

Rezumat: *Aplicarea Teoriei Inteligențelor Multiple în sistemul educațional oferă posibilitatea organizării unei învățări interactive/diferențiate/individualizate. Învățarea din perspectiva inteligențelor multiple este concepută și adaptată pentru elevi, pentru a-i sprijini în valorificarea propriilor resurse. O educație centrată pe elev reprezintă o educație care ia în serios diferențele dintre elevi, precum și descoperirea punctelor forte și a înclinațiilor educaționale ale fiecărui elev. La rândul său, mobilizarea inteligențelor multiple va ajuta elevii să dobândească informații cu un conținut disciplinar, și să nu fie folosite ca modalitate de clasificare a acestora.*

Cuvinte-cheie: *inteligență, teoria inteligențelor multiple, învățare.*

Abstract: *The application of the Theory of Multiple Intelligences in the educational system offers the possibility of organizing an interactive/differentiated/individualized learning. Learning from the perspective of multiple intelligences is designed and adapted for students, to support them in capitalizing on their own resources. A student-centered education represents an education that takes seriously the differences between students, as well as discovering the strengths and educational inclinations of each student. In turn, the mobilization of multiple intelligences will help students in acquiring information of a disciplinary content, and not to be used as a way of classifying them.*

Keywords: *intelligence, theory of multiple intelligences, learning.*

Fiecare persoană se naște cu un spectru larg de aptitudini care în cazul fiecăruia este diferite. Una dintre calitățile umane constă în varietatea de talente, pasiuni și temperamente individuale. De asemenea suntem înzestrați cu aptitudini pentru a ne gândi și a ne comporta în viața de zi cu zi. Omul gândește și comunică despre lume în toate felurile în care o experimentează. Cercetătorul K. Robinson menționează că, omul gândește în sunete și imagini, în mișcări, în cuvinte și numere. Gândim în metafore și analogii: raționalizăm și empatizăm, speculăm și presupunem, ne imaginăm și creăm [5].

¹ Articolul a fost elaborat în cadrul Proiectului „Reconfigurarea procesului de învățare din învățământul general în contextul provocărilor societale”. Cifrul: 20.80009.0807.27

Diversitatea inteligenței ne permite să ne comportăm atât în societate, cât și să aprofundăm lumea din interiorul nostru. Prin urmare, este esențial ca elevii să aibă oportunități corespunzătoare pentru a-și explora gama de aptitudini în timpul școlii, inclusiv și abilitățile lor legate de munca academică [apud 5].

Teoria Inteligențelor Multiple, elaborată de psihologul H. Gardner prezintă o viziune alternativă, bazată pe o perspectivă diferită a gândirii, cât și o imagine foarte diferită a școlii. Așa dar, teoria inteligențelor multiple este o viziune pluralistă a gândirii, care recunoaște multiple fațete diferite și discrete ale cogniției și faptul că oamenii au atitudini cognitive diferite și stiluri cognitive contrastante [4]. În contextul teoriei inteligențelor multiple, H. Gardner prezintă și conceptul unei școli centrate pe individ, care ia în serios această viziune multidimensională a inteligenței. La rândul său, H. Gardner are convingerea că această teorie a inteligenței se poate dovedi mai umană și mai veridică decât opiniile alternative despre inteligență și că, reflectă mai bine datele comportamentului uman „inteligent” și această teorie are implicații educaționale importante [idem].

O constatare fiziologică a creierului este că, acesta are nevoie de aproximativ 25 ani pentru a se maturiza și totodată fiecare creier are propriul ritm de dezvoltare. De aceea, nu toți elevii sunt în stare să învețe un lucru în același mod și în același moment. Astfel, dacă un elev întâmpină dificultăți în citire sau calcule matematice, comparativ cu semenii săi de aceeași vârstă, nu înseamnă că nu va ști să citească bine sau va avea probleme la matematică. Din punct de vedere al teoriei inteligențelor multiple este recomandabil ca în aceste domenii *să i se acorde mai mult timp și să se folosească alte căi de acces*. Cercetătoarea N. de Boisgrollier, constată că în prezent ne concentrăm pe handicapul și dificultățile grave ale elevilor, în care se investește timp și mijloace: lecții particulare, ajutor la teme, vizită la psiholog etc. Și am uitat să privim ceea ce este natural, mai ușor și mai intuitiv, acele modalități de învățare ușoare și plăcute care dau încredere, adică nu le cultivăm suficient talentele. Este important să le identificăm pentru a le dezvolta, iar aceasta îi va permite să și le exprime și să exceleze [3, p.71]. Învățarea școlară din prisma inteligențelor multiple, nu înseamnă că nu vor fi stimulate/dezvoltate și celelalte tipuri de inteligență, ci vor fi implementate strategii didactice care să corespundă cel mai bine aptitudinilor proprii, în felul acesta ajutându-l pe elev să depășească dificultățile.

Acasă, în clasă sau în public – putem vedea cum se manifestă diferitele tipuri de inteligență. Pedagogul și cercetătorul T. Armstrong este de părere, că fiecare dintre noi folosește zilnic cele opt tipuri de inteligență, însă fiecare are modul său unic în care își manifestă inteligența. Mai mult decât atât, compară cele opt inteligențe cu notele diferite dintr-o octavă pe un portativ: Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si, Do. Fiecăruia îi place un cântec diferit, compus din aceste opt note. Iar atunci când fiecare își folosește cum poate el mai bine tipurile de inteligență – în felul său unic – astfel, „va umple lumea cu un cântec minunat pe care nimeni altcineva nu îl poate crea” [1].

În cartea sa „Ești mai inteligent decât crezi”, T. Armstrong descrie destul de minuțios inteligențele multiple pe înțelesul tuturor, îndeosebi pentru elevi. Și totodată are și câteva vești bune despre acestea și anume:

- Toate tipurile de inteligență **sunt** diferite, **dar sunt, de asemenea** egale. Niciun tip de inteligență nu este mai important decât altul.
- **Nu contează ce abilitate are copilul într-un anumit tip de inteligență, poate să o exploreze, să o amplifice și să o dezvolte.** De exemplu: fie că elevul întâmpină probleme ortografiind “vocabularul” sau că va deveni un viitor autor de succes, oricum poate să-și îmbunătățească inteligența verbală.
- **Chiar dacă elevul știe la ce este cel mai bun, aceasta nu înseamnă că este limitat la un singur tip de inteligență.**
- **Există diferite modalități în care poți da dovadă de inteligență în fiecare dintre tipurile de inteligență.** De exemplu: dacă ai inteligență verbală, poți descoperi că ești cel mai bun vorbitor, însă nu un scriitor grozav. Sau în cazul inteligenței mișcării, e posibil să-ți dai seama că nu ești foarte priceput la fotbal, dar în schimb ești un înotător excelent. Cu puțin efort îți poți dezvolta punctele forte și le poți îmbunătăți pe cele slabe.
- **Toate tipurile de inteligență lucrează împreună în aproape tot ceea ce faci.** De exemplu: pictatul unei imagini necesită folosirea mai multor inteligențe: inteligența mișcării – pentru a stăpâni diferite tehnici de mânăuire a pensulei; a inteligenței naturale – pentru a dezvolta un ochi pentru detalii sau chiar a inteligenței personale – ca să găsești ideile pentru a picta.
- **Inteligențele multiple au fost descoperite în toate culturile, țările și grupele de vârstă.** Depinde de fiecare în parte să le dezvolte pe fiecare dintre ele cât poate mai bine [1, p.11-12].

Pentru fiecare cadru didactic înțelegerea disciplinară constituie un obiectiv prioritar. Teoria Inteligențelor Multiple constituie un beneficiu real pentru cadrele didactice orientate spre obiectivul înțelegerii disciplinare. Însușirea unui concept – cheie sau a unei teorii la o anumită disciplină necesită o expunere repetată la informațiile respective. Deoarece înțelegerea/însușirea unei informații nu este posibilă instantaneu ar fi o greșeală să prezentăm această informație în același mod. De aceea, însușirea conceptelor se poate realiza dacă elevul se confruntă cu aceste informații într-o varietate de tipuri și contexte. Astfel, exploatarea inteligențelor multiple pentru însușirea unui anumit subiect poate fi cel mai bun mod de a realiza această învățare. H. Gardner în cartea sa „Inteligențele multiple. Noi perspective”, în vederea înțelegerii conceptelor disciplinare se referă la câteva concepte – cheie:

- 1) Abordarea subiectelor în cât mai multe moduri, ne asigurăm că informația ajunge la cât mai mulți elevi. Unii elevi vor învăța prin punctele de acces al inteligenței lingvistice, alții prin punctele de acces al inteligenței

artistice, personale sau logice. Fără îndoială, susține H. Gardner că, unii elevi vor învăța cel mai bine un subiect/ o informație printr-un anumit punct de acces și o altă informație printr-un alt punct de acces.

- 2) Abordările multiple ale unei informații transmit elevilor ce înseamnă să fii expert disciplinar, sau orice fel de expert. Cercetătorul consideră, că un expert se distinge prin faptul că se poate gândi la subiectul sau aria sa de competență într-o varietate de moduri.
- 3) Prin aceste abordări multiple se activează diferite grupuri de rețele neurale. Astfel, activând aceste rețele neurale, acestea se conectează, obținându-se o reprezentare mintală solidă și durabilă a subiectului în cauză [4, p.195].

În activitatea practică educațională se recurge de cele mai multe ori la metoda clasică atunci când un elev întâmpină dificultăți la școală, care constă în compensarea lacunelor, cerându-i să lucreze suplimentar și să exerseze în domeniile respective. Însă de foarte multe ori această metodă este inefficientă dacă se folosesc aceleași metode/căi de învățare care apelează la aceleași inteligențe. Prin urmare, avantajul cunoașterii tipurilor de inteligențe permite cadrului didactic/părintelui să folosească abordarea potrivită în a-l determina pe copil să însușească ceea ce pentru el pare o mare dificultate. Pentru ca elevii să nu se plictisească sau să se descurajeze atunci când nu înțeleg ceva, spunându-le mereu în același mod, e nevoie de cunoaștere și imaginație din partea cadrului didactic în ceea ce privește teoria inteligențelor multiple, iar elevul în schimb va genera plăcere și motivație de a învăța. Prin urmare, inteligențele multiple oferă posibilitatea elevului să-și aleagă singuri direcția de învățare, să-și descopere propriile resurse de învățare, să-și decidă singur cursul activității sale de învățare.

Deseori, unele comportamente care deranjează cadrele didactice sunt buni indicatori ai unei inteligențe puternice la elevi, însă insuficient solicitată. *De exemplu*, un elev care este calificat drept „vorbăreț” poate avea o inteligență interpersonală puternic dezvoltată, însă acestuia nu i se oferă suficiente ocazii/situații de a interacționa în clasă cu ceilalți elevi. Sau un *alt exemplu*: un elev care „mereu se mișcă, nu stă locului” poate avea o inteligență corporală/kinestezică puternic dezvoltată, însă nu i se recunoaște nevoia de a fi în mișcare pentru a învăța. În acest context, A. Beurepaire ne sugerează, că este important să-i familiarizăm pe elevi în legătură cu abordarea inteligențelor multiple, folosind o prezentare a acestora adaptată vârstei elevilor și **să-și identifice/definească singuri** buchetul de inteligențe [2]. Iar cadrele didactice, cât și părinții trebuie să fie conștienți și să rămână deschiși pentru a le oferi elevilor/copiilor noi oportunități în a le exprima. N. de Boisgrollier este convinsă de faptul, că copiii care dobândesc încredere printr-o astfel de abordare „multiinteligentă” se cunosc mai bine, învață mai eficient, sunt mai motivați și mai autonomi. Iar pentru elevi conștientizarea diferitelor lor abilități reprezintă pentru ei o resursă adevărată, folosindu-le ca pe o trusă de unelte [3].

În concluzie: Descoperirea teoriei inteligențelor multiple determină atât cadrele didactice, cât și discipolii acestora să-și schimbe perspectiva asupra propriei persoane, cât și a celor din jurul lor. Iar inteligențele multiple vor spori în dezvoltare, dacă elevul va fi pus în situația să evolueze într-un mediu bogat în inteligențe diferite.

Referințe bibliografice:

1. Armstrong T. Ești mai inteligent decât crezi: un ghid al inteligențelor multiple, pentru copii. București: Curtea Veche Publishing, 2019.
2. Beaurepaire A. *Descoperă aptitudinile copilului tău. Inteligența multiplă*. București: Litera, 2019.
3. Boisgrollier N. *Fericiți la școală. Totul începe acasă*. București: Editura Niculescu, 2017.
4. Gardner H. *Inteligențele multiple. Noi perspective*. București: Curtea Veche Publishing, 2022.
5. Robinson K., Aronica L. *Școli creative: revoluția de la bază a învățământului*. București: Publica, 2015.